

Huvudman

Stiftelsen Lundsbergs skola
info@utb.lundsbergsskola.se

Beslut

Datum 2025-06-02
Dnr SI 2025:2057, 2025:2138
Sida 1 (17)

Ärendet

Tillsyn av Lundsbergs grund- och gymnasieskola med Stiftelsen Lundsbergs skola som huvudman i Storfors kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stiftelsen Lundsbergs skola att senast den **31 oktober 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande åtgärder mot kränkande behandling samt beslut om tillfällig omplacering och avstängning. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Stiftelsen Lundsbergs skola inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Stiftelsen Lundsbergs skola ska vidta följande åtgärder

Åtgärder mot kränkande behandling

1. Se till att vid minst ett tillfälle före den 15 augusti 2025 klargöra skyldigheten för all elevhempersonal att anmäla till rektorn då en elev utsätts, eller om personal får kännedom om att en elev anser sig utsatt, för kränkande behandling. Huvudmannen ska dokumentera hur och när informationen har förmedlats. Dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (2 kap. 34 § andra stycket, 6 kap. 5 och 10 §§ skollagen)
2. Se till att elevhempersonal, när de får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten, anmäler detta till rektorn. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit under perioden 1 juni – 17 oktober 2025. Dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. Huvudmannen ska i samband med

redovisningen även inkomma med fem kränkingsanmälningar om sådana har gjorts. (6 kap. 10 § skollagen)

3. Se till att planen mot kränkande behandling upprättas, följs upp och ses över under medverkan av eleverna. Planen mot kränkande behandling för läsår 25/26 ska ges in till Skolinspektionen i samband med redovisning av vidtagna åtgärder. (6 kap. 8 § skollagen och 2 § förordningen [2006:1083] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling)

Beslut om avstängning och tillfällig omplacering

4. Se till att beslut om tillfällig omplacering och avstängning fattas i enlighet med författningarnas krav. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med de eventuella beslut om tillfällig omplacering och avstängning som fattats mellan den 1 juni 2025 och den 17 oktober 2025. (5 kap. 12, 13, 17 och 21 §§ samt 29 kap. 10 § skollagen)

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till Skolinspektionen.Linköping@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet dnr SI 2025:2057 i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden våren 2025 inlett en tillsyn av Lundsbergs grund- och gymnasieskola med Stiftelsen Lundsbergs skola som huvudman.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Lundsbergs grund- och gymnasieskola följer gällande bestämmelser om åtgärder mot kränkande behandling på elevhemmen och beslut om tillfällig omplacering och avstängning inom skolan.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, elevhemspersonal, personal i elevhälsan samt med rektorn och internatchefen mellan den 26 och 27 mars 2025. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat huvudmannens plan mot kränkande behandling, huvudmannens språkbruksenkät 2025, anmälningar om kränkande behandling och beslut om avstängning från elevhem. Skolinspektionen har vidare genomfört en elevenkät inför besöket för att ge samtliga elever vid

elevhemmen en möjlighet att anonymt svara på frågor om eventuell förekomst av kränkande behandling vid elevhemmen. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Verksamheten vid Lundsbergs skola

Av huvudmannens hemsida framgår att Lundsbergs skola grundades 1896 och sedan 1907 drivs den av Stiftelsen Lundsbergs Skola med säte i Storfors kommun, Värmlands län. Stiftelsen är huvudman för Lundsbergs skola och driver även elevhemsverksamheten som ligger i anslutning till skolan. Lundsbergs skola erbjuder undervisning på högstadiet (åk 9) samt på gymnasiet (år 1–3). Grundskole- respektive gymnasieverksamheten organiseras av huvudmannen via två skolenheter. Vid skolan studerar cirka 260 elever varav alla utom 4–5 elever bor på något av skolans sex elevhem.

Av det av huvudmannen ingivna dokumentet *Regler och Normer för läsår 2024–2025* (del av aktbilaga 7) framkommer bland annat följande ”Boendet är en del av den pedagogiska verksamheten och samvaron skall bygga på trygghet, trivsel och en genuin hemkänsla.”

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ska se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten. (4 kap. 7 § skollagen)

Huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. (2 kap. 34 § skollagen)

Föreläggande

Åtgärder mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Upplevelse av trygghet och förekomst av kränkande behandling

Skolinspektionen har i mars 2025 genomfört en elevenkät som skickades ut till samtliga 258 elever vid elevhemmen. Enkäten besvarades av 134 elever, dvs. cirka hälften av eleverna som bor på elevhemmen. Merparten av de elever som besvarade enkäten känner sig trygga i elevhemmens gemensamma ytor och på sina rum. Exempelvis uppger 128 elever att de helt och hållet eller till stor del känner sig trygga medan 5 elever uppger att de enbart känner sig trygga till viss del i elevhemmens allmänna ytor. Det finns även ett antal fritextsvar från enkäten där det framgår att elevhemmen är en trygg punkt. Att många av eleverna känner sig trygga framgår även av de åtta elevintervjuer Skolinspektionen genomförde där totalt ett trettiotal elever deltog.

Av enkätresultaten framgår vidare att 19 procent (25 elever) av de elever som besvarat enkäten uppger att det finns elever som utsätter andra elever för kränkande behandling i elevhemmen. En dryg fjärdedel av dessa har angett att det ganska ofta eller väldigt ofta förekommer att någon utsätts för kränkande behandling.

Huvudmannen har genomfört en enkät gällande språkbruk i februari 2025. Enkäten besvarades av 192 elever. Av enkäten framgår att 92 procent av de svarande anger att de trivs mycket eller ganska bra på sina elevhem. Av samma språkbruksenkät framgår dock också att cirka 15 procent (30 elever) av de svarande dagligen hör kränkande språkbruk och att det är vanligast förekommande på pojkhemmen. Cirka 15 procent av de svarande har vidare själva blivit utsatta för kränkningar eller mobbning där verbala och psykiska kränkningar är vanligast förekommande.

Flera av de intervjuade elevgrupperna beskriver att det finns ett språkbruk mellan eleverna som de vet att vuxna inte skulle acceptera. Det kan handla om att pojkar kallar varandra för böger eller att yngre elever kallas för tarm. Eleverna använder dessa begrepp som en jargong sinsemellan och det finns enligt eleverna inget kränkande i orden. Samtidigt uppger de att de undviker att använda dessa ord när husföräldrarna (elevhemspersonal som är knuten till ett visst elevhem) är i närheten för att de skulle tillrättavisa eleverna för deras språkbruk. Vidare uppger eleverna att husföräldrarna har viss fingertoppskänsla och vet när de kan låta något passera. Detta eftersom de känner eleverna och att de kan se om någon tar illa upp eller blir nedstämd. Eleverna uppger att det finns vissa husföräldrar som är mer

insatta i elevernas jargong och påhitt vilket gör att eleverna i dessa fall är mer frispråkiga.

Rektorn och internatchefen uppger att de känner till att det finns visst språkbruk som inte är önskvärt bland elever, till exempel att elever i årskurs 9 på grundskolan och år 1 på gymnasiet kallas för tarmar. Enligt rektorn och internatchefen arbetar all personal med att få eleverna att använda begreppet junior i stället för tarm. De intervjuade har uppfattningen att en förändring skett och att ordet inte längre används när vuxna är närvarande men att det kan ske vid andra tillfällen. Samtliga ur elevhemspersonalen som Skolinspektionen intervjuat uppger att de inte hört eleverna använda begreppet "tarm" om elever från årskurs 9 eller år 1. Inte heller har de hört eleverna kalla varandra andra epitet som kan uppfattas som nedsättande. De intervjuade är dock välbekanta med att ordet tarm tidigare använts av eleverna men uppger att det inte skett detta läsåret.

Företeelser på elevhemmen

Av intervju med rektorn och elevhemspersonal framgår att elevhemsrepresentanter som kallas tromän, vilka är elever framröstade av andra elever på respektive elevhem, ska fungera som språkrör eller en brygga mellan elever och internat- respektive skolledning samt som ambassadörer för sitt elevhem. De har inget formellt ansvar i värdegrundsarbetet men de har däremot ofta stort förtroende hos övriga elever vilket gör att många elever i första hand vänder sig till dem exempelvis vid en konflikt eller om en elev känner sig utsatt för kränkande behandling. Tromännen förväntas inte lösa konflikter, men rektorn och internatchefen uppger att det säkert kan ske, vilket eventuellt skulle kunna leda till att all information om kränkningar inte når skolledningen. De uppger dock vidare att tromännen har ett nära samarbete med husföräldrarna och informerar husföräldrarna om det finns konflikter eller spänningar som de behöver känna till.

Av intervjuer med några elevgrupper framgår att tromän har privilegier som andra elever inte har, exempelvis att kunna säga till andra elever gällande bordsskick, städning och om de kommer för sent. Enligt eleverna fick tromän tidigare en ledarutbildning från skolan men den ska nu satsas på husföräldrarna. Vidare framgår det av elevintervjuer och av några få enkätsvar att tromännen tidigare ensamma hade ansvar för städsynen men att det nu, tillsammans med andra ansvarsområden, har tagits ifrån dem.

Av svaren på Skolinspektionens enkät framgår att cirka 16 procent (22 elever) av de elever som svarat upplever att det finns elever som tvingar andra elever att utföra uppdrag/tjänster och att det har hänt att elever får straff av andra elever om de brutit någon ordningsregel i elevhemmet. Det

ska enligt enkätsvaren och elevintervjuer mest handla om att hämta saker, tvätta kläder, städa och köpa godis. Exempel på straff ska enligt merparten av svaren handla om att putsa silver eller få "tidig morgon" där elever får gå upp tidigare och hjälpa till med frukosten. I enkätsvaren framgår det även andra straff som exempelvis att springa milen, springa i bara kalsonger, och "pranks" i form av att gå in på rummet på kvällen och brottas. Eleverna uppger dock vid elevintervjuerna att det är ovanligt med straff på elevhemmen.

Av elevintervjuer samt Skolinspektionens enkät framgår att tromännen fram tills nyligen bland annat kunde utdela straff i samband med städsyn eller om en elev uppfört sig illa vid måltider. Detta bekräftas delvis av rektorn och internatchef som uppger att de känner till att elever vid upprepade förseelser som straff av tromän tillsammans med husföräldrar kan få putsa silver vid vissa elevhem. De uppger att de för kontinuerliga samtal med husföräldrarna kring hur de ska arbeta med detta och att det är ovanligt att få putsa silver. Rektorn uppger att elever först ges tillrättavisningar, därefter förklarande samtal och först därefter finns det elevhem som har använt att putsa silver som ett nästa steg. Detta är något som intervjuad elevhemspersonal uppger att de inte alls känner till.

Av Skolinspektionens enkät framgår det i några fritextsvar att det finns en tystnadskultur och kamratuppfostran. Rektorn uppger i intervju att det finns strukturer som skolledning vill bryta, som åldersordnade matköer och elevernas informella poängsystem där äldre elever har fördelar gentemot yngre elever. Vidare uppger rektorn att skolledningen vill hitta sätt att komma innanför den tystnadskultur som finns hos eleverna. Rektorn uppger att poängsystemet uppdagades först i samband med en incident vid ett av elevhemmen i januari 2025 där äldre elever tagit sig in i yngre elevers rum på natten och utdelat slag (fortsättningsvis benämnd januariincidenten). Även representanter från elevhälsan uppger att poängsystemet och tystnadskulturen uppdagades först i samband med januariincidenten. Av intervju med elevhemspersonalen framgår dock att de vid en arbetsplatsträff tagit upp vikten av att få eleverna att sluta med det inofficiella poängsystemet. Vidare uppger elevhemspersonalen att ett av skälen till arbetet med åtgärden "Elefanten i rummet" (värderingsarbete på APT-dagar för all personal och styrelsen enligt planen mot kränkande behandling) är att komma åt tystnadskulturen som finns på Lundsberg. Ovan beskriven arbetsplatsträff och införandet av åtgärden "Elefanten i rummet" ska ha skett innan januariincidenten.

Av från huvudmannen inkommen dokumentation framgår att det i oktober 2024 inträffade en incident (fortsättningsvis benämnd oktoberincidenten) vid ett annat elevhem än vid januariincidenten, där yngre elever bland annat fick vatten över sig av äldre elever. Detta hade gjorts som straff på grund av att de hade sena ankomster respektive hade använt sin

mobiltelefon under middagen. Efter denna incident fattade disciplinnämnden beslut om avstängningar från elevhemmen. I avstängningsbesluten som Skolinspektionen tagit del av framgår bland annat att tystnadskultur och kamratuppfostran måste upphöra.

Flera elevgrupper beskriver i intervju något de kallar brottning eller "att lägga ned någon". Det finns även något de kallar "tarmbrottning" vilket är när yngre elever brottas mot äldre elever. Enligt flertalet elever är det frivilligt att vara med, men några elever uppger att man måste vara med även om man inte vill. Vid något tillfälle uppges en husförälder ha deltagit i denna brottning, men eleverna försöker dölja brottningstillfällen för de vuxna för de vet att de skulle få en tillsägelse av de flesta av husföräldrarna. Eleverna uppger att brottning på kvällarna är vanligt förekommande. Ett fåtal elever har uppgett att nattvakterna, som är vuxen personal på elevhemmen nattetid, är på sina rum och att de kan klaga på att de inte kan sova om eleverna brottas om natten. Nattvakterna anses vara "chilla och förstående" gällande brottningar som sker på hemmet.

Gällande uppgifter om brottning i elevhemmen uppger de intervjuade från elevhemspersonalen att de inte känner till att det ska ha skett. De säger vidare att de omedelbart skulle anmäla detta. En av elevhemspersonalen säger sig dock ha sett skojbrottning eller det eleverna kallar "att lägga ned någon" men att det inte är något hen anser vara en kränkning utan bara är ett skämtsamt sätt pojkar emellan.

Arbete mot kränkande behandling

Skolinspektionen har tagit del av skolenheternas planer mot kränkande behandling för läsåren 2023/24 och 2024/25. Av planen för läsåret 2024/25 framgår bland annat följande åtgärder avseende arbete med trygghet och värderingsarbete som huvudmannen har bedömt behövas för att förebygga kränkande behandling; veckovisa middagar på Klättbo (aktivitetsbyggnad där exempelvis middagar kan intas) årskursvis och elevhemvis, med fokus på trygghet och värdegrund med kurator och skolsköterska, högre vuxennärvaro vid vattnet, introducera en fritidschef för att utveckla fritidsverksamheten och "Elefanten i rummet". Vidare finns en redogörelse för de åtgärder som genomfördes föregående läsåre, 2023/24, bland annat fadderverksamhet, bordsplacering och värdegrundssamtal och veckovisa middagar med kurator. Av intervjuer med samtliga intervjugrupper framgår också att det görs återkommande temperaturmätningar vid elevhemmen som bland annat omfattar frågor om trivsel och trygghet. Eleverna får då skatta sitt mående på en skala mellan 1 och 10 och skriver siffran på en lapp som de lämnar in till husföräldern.

Av intervju med elevhemspersonal framgår att det numer finns postlådor vid de flesta elevhemmen, där eleverna kan lämna information om

exempelvis kränkningar, för att öka möjligheten för elever att informera om eller rapportera exempelvis upplevda kränkningar vid elevhemmen. Hittills har ingen sådan information inkommit den vägen.

Av intervjuer med elever och rektorn framgår att det har vidtagits ett antal åtgärder efter januariincidenten. Bland annat har åldersordnade matköer och poängssystem tagits bort. Skolledningen har också ökat antalet kontaktytor mellan elever och vuxna via fredagsmöten som komplement till tidigare existerande möten. Vidare uppger rektorn och internatchefen att de sett till att öka vuxennärvaron vid vissa elevhem i samband med försämringar i resultat av temperaturmätningarna. Eleverna uppger att nattvakterna har fått ändrade uppgifter sedan januariincidenten. Nattvakterna ska nu patrullera och inte bara sitta still enligt eleverna. Det har också blivit fler nattvakter sedan incidenten. Gällande middagarna på Klättbo uppger eleverna från grundskolan att de har pratat om trygghetsfrågor och förbättringsfrågor och kunnat ställa frågor om vissa beslut som fattats efter januariincidenten. En elevgrupp från gymnasiet uppger att middagarna på Klättbo mest är ett tillfälle att snacka, "small talk" och att det inte är fokus på hälsa och trygghet.

Av flera elevintervjugrupper framgår att det är känt att det funnits osämja och att det har skett konflikter mellan eleverna i båda grupperingarna som var inblandade i ett "rapbattle" (där elever uttalade sig på ett sätt som uppfattades som kränkande om vissa äldre elever och deras familjer) som föregick januariincidenten samt att personal varit medvetna om det. Flertalet elever uppger att personalen hade kunnat vidta åtgärder för att förhindra det som skedde. Rektorn och internatchefen uppger att de inte har haft kännedom om någon osämja mellan grupperingarna.

Elevers medverkan i planen mot kränkande behandling

Av samtliga elevintervjuer framgår att eleverna inte varit delaktiga i att upprätta, följa upp och se över skolenheternas plan mot kränkande behandling. Eleverna uppger att de i början av varje läsår får information om delar av planen mot kränkande behandling i storsamlingar för alla elever och tillsammans med mentor i respektive klass. Eleverna uppger vidare att de några gånger per läsår får svara på enkätundersökningar där det möjligtvis kan finnas frågor kopplade till planen, men att kopplingen till denna plan i så fall inte framgått för eleverna.

Skolinspektionen har tagit del av skolenheternas planer mot kränkande behandling för läsåren 2023/24 och 2024/25. Av planerna framgår att elevers delaktighet i huvudsak sker genom genomgång av plan mot kränkande behandling vid läsårsstart, att eleverna deltar i enkätundersökningar, att skolsköterskan genomför hälsosamtal för alla elever i år 1 samt att information ges om Visselblåsarfunktion.

Enligt rektorn finns det inte något forum där eleverna uttryckligen har uppgiften att analysera föregående års plan eller där eleverna får medverka vid framtagandet av en ny plan mot kränkande behandling. Rektorn uppger dock att det finns forum, exempelvis internatmöten och klassråd, där eleverna har möjlighet att ta upp frågor och funderingar som berör planen mot kränkande behandling.

Anmälan om kränkande behandling

Av huvudmannens plan mot kränkande behandling framgår rutiner för personal och elever vid anmälan av kränkande behandling. Av rutinen framgår att lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev kan ha blivit utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla till rektorn. Blankett för anmälan finns på Google Drive. Rektorn tar emot anmälan och startar utredning. Rektorn/Internatchefen ansvarar för att utredning och åtgärder dokumenteras i ett digitalt system.

Skolinspektionen har efterfrågat de senaste tio kränkningsanmälningarna som avser elevhemens verksamhet och endast fått ta del av en kränkningsanmälan. Rektorn bekräftar under intervju att det endast har upprättats en kränkningsanmälan under innevarande läsår, detta trots att det finns dokumenterade incidenter i form av beslut om avstängningar från elevhemmet under läsåret (oktoberincidenten och januariincidenten) där elever anges ha utsatts för kränkande behandling. Det framgår vidare av rektorsintervjun att en anmälan om kränkande behandling inte heller har upprättats för en händelse som skedde någon dag innan januariincidenten, där elever upplever sig ha utsatts för kränkande behandling vid ett "rapbattle" och som kommit till personalens och rektorns kännedom. Vid detta tillfälle ska en elevhemspersonal ha varit närvarande i publiken enligt flera elever. Rektorn och internatchef uppger att huvudmannen anlitar externa aktörer för att utreda händelserna under januariincidenten och föregående "rapbattle". Rektorn och internatchefen uppger att de vill invänta pågående externa utredningar för att få en bild av vad personal som var på plats uppfattade om de verbala kränkningar som framfördes. Rektorn uppger att det är viktigt att inte föregå de aktuella utredningarna innan eventuella ytterligare insatser görs.

Därutöver framgår av elevintervjuer ett antal exempel där elever upplevt sig kränkta och där personal antingen hört kränkningen eller fått kännedom om det senare. Inte i något fall känner eleverna till att en kränkningsanmälan upprättats. Elevhemspersonalen uppger att de fått information om huvudmannens rutiner kring motverkande av kränkande behandling och att den är välbekant för dem. All personal vet hur de anmäler en kränkning via skolans intranät. Elevhemspersonalen uppger vidare att det sker få kränkningar på elevhemmen men att i de fall det blir en konflikt eller om en elev går över gränsen mot en annan elev, genom att

exempelvis uttala sig kränkande, agerar personalen och löser situationen i stunden. Kränkningarna anmäls i dessa fall inte till rektorn då de anses utredda.

Huvudmannens yttrande

Huvudmannen har i samband med kommunikering av Skolinspektionens tjänsteanteckning den 28 april 2025 inkommit med ett yttrande där rektorn och elevhemspersonal, utifrån skrivningarna i tjänsteanteckningen, förtydligar eller ändrar de utsagor som lämnats vid gjorda intervjuer och som framgår av tjänsteanteckningen. Av huvudmannens yttrande framgår bland annat följande:

Händelserna under oktoberincidenten, januariincidenten, rapbattlen och en händelse där en elev gått till en av elevhemspersonalen angående en kränkning på sociala medier, har anmälts muntligen till rektorn. Huvudman och rektorn har utrett samtliga händelser och vidtagit åtgärder för att förhindra liknande händelser igen. Anmälan, utredningen och vidtagna åtgärder har i vissa fall dock inte dokumenterats.

Avseende den information som framgått under intervju med elevhemspersonal att alla upplevda kränkningar som kommit till personals kännedom inte anmäls till rektorn då de anses som utredda önskar personalen framhålla att informationen är missvisande och att det som avses är att det händer att personalens närvaro och förebyggande samtal i många fall förhindrar upplevd kränkande behandling i situationer där det annars hade kunnat uppstå.

Avseende den information som framgått av intervju med rektorn och internatchefen att det finns vissa elevhem som använt silverputs som straff uppges att de sade att de inte kände till något om silverputs, men att det eventuellt kan ha använts som bestraffning tidigare, innan någon av dem tjänstgjorde på skolan.

Rättslig reglering

Ansvar för personalen

Av skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i sjätte kapitlet, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget. (6 kap. 5 § skollagen)

Målinriktat arbete och skyldighet att förebygga och förhindra kränkande behandling

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka

kränkande behandling av barn och elever. Närmare föreskrifter om detta finns i 7 och 8 §§. (6 kap. 6 § skollagen)

Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. (6 kap. 7 § skollagen)

Av förarbeten framgår att huvudmannen eller den huvudmannen bestämmer åläggs att vidta förebyggande åtgärder mot kränkningar. Inom t.ex. en skola måste rektor och annan personal vara uppmärksam på den jargong och beteendemönster som råder mellan eleverna och se till att miljön på skolan inte inbjuder till sådana missförhållanden. Vad som närmare krävs beror naturligtvis till stor del av omständigheterna i det enskilda fallet, t.ex. dels barnens och elevernas ålder och möjligheterna i övrigt att kontrollera deras förehavanden, dels i vad mån kränkningar kan förutses och hur pass allvarliga de kan väntas bli. (Prop. 2005/06:38 s. 140.)

Plan mot kränkande behandling och elevers medverkan i planen mot kränkande behandling

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. (6 kap. 8 § skollagen)

Av förordningen (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling framgår att en plan mot kränkande behandling enligt 6 kap. 8 § skollagen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet som planen gäller för. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad. (2 § Förordning om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling)

Skyldighet att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling

Av skollagen framgår att en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna

kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Första stycket första och andra meningarna ska tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567). (6 kap. 10 § skollagen)

Av förarbeten framkommer bland annat följande. Skyldigheten att utreda förhållandet och att verka för att kränkningarna förhindras i fortsättningen gäller vare sig det förekommit någon anmälan av det barn eller den elev som blivit kränkt eller förhållandet kommit fram på annat sätt. Regleringen innebär en i vissa fall långtgående skyldighet för t.ex. en skola att utreda påtalade händelser. När personalen i verksamheten väl konstaterat att kränkningar förekommit måste arbetet inriktas på att förhindra en fortsättning. Meningen är att arbetet i de olika verksamheterna skall präglas av en nolltolerans mot kränkningar. (Prop. 2005/06:38 s. 140 f.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister när det gäller elevhemspersonalens skyldighet att anmäla till rektorn när de får kännedom om att en elev anser sig utsatt för kränkande behandling. Av samtliga intervjuer och av Skolinspektionens enkäter framgår att det finns kännedom hos personal om flera upplevda kränkningar men att det trots det endast är en anmälan som gjorts till rektorn. Huvudmannen har i yttrande efter Skolinspektionens besök uppgett att alla incidenter som omnämnts tidigare i beslutet har anmälts och utretts av både rektorn och huvudmannen, men att det inte har dokumenterats. Huvudmannen har också korrigerat elevhemspersonalens uttalanden om att de inte alltid anmäler upplevda kränkningar utan "löser situationer i stunden". Mot bakgrund av Skolinspektionens utredning, med bland annat de uppgifter elevhemspersonal och elever lämnat, gör Skolinspektionen dock bedömningen att det är sannolikt att inte alla upplevda kränkningar anmäls.

Skolinspektionen bedömer vidare att planen mot kränkande behandling inte upprättas, ses över eller följs upp under medverkan av eleverna. Att tidigare års åtgärder följs upp och att eleverna deltar i ett sådant arbete är viktigt. Dels för att skapa en ökad förståelse för skolenheternas arbete mot kränkande behandling, dels för att skolan ska kunna vidta adekvata åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling i framtiden.

Avslutningsvis konstaterar Skolinspektionen följande. Det finns en upprättad plan mot kränkande behandling och åtgärder enligt den har vidtagits. Det har även vidtagits vissa åtgärder efter januariincidenten. Det

framgår emellertid av utredningen att olika strukturer, händelser och språkbruk med kränkande inslag förekommer och bidrar till en miljö och jargong med kränkande inslag som tycks ha normaliserats på elevhemmen. Rektorn och annan personal har i stor utsträckning uppgett att de inte haft kännedom om dessa företeelser alls eller fått kännedom om dem först i januari i år. Detta motsägs dock till viss del av såväl vissa intervjugrupper som av dokumentation ingiven av huvudmannen, exempelvis avstängningsbeslut daterade före januari i år. Bristerna Skolinspektionen konstaterat avseende att eleverna inte involveras i tillräcklig omfattning i arbetet med planen mot kränkande behandling och att inte alla upplevda kränkningar anmäls samt det faktum att huvudmannens egen rutin kring anmälan och hantering av upplevda kränkningar inte följs, kan vara bidragande orsaker till att denna miljö och jargong kunnat få fäste. Mot bakgrund av situationen på elevhemmen vill Skolinspektionen understryka vikten av att ett aktivt och målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling bedrivs.

Beslut om tillfällig omplacering och avstängning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har bland annat tagit del av beslut från huvudmannens disciplinnämnd gällande avstängning från elevhemmen. Av besluten framgår att avstängningarna gjorts med hänvisning till brott mot regler i boendekontrakt för elevhemmen. I besluten framgår vidare att eleverna som blivit avstängda från elevhemmen fortsatt har rätt att fullfölja sina studier vid skolan.

Fem beslut om avstängning från elevhemmen avser januariincidenten. Av inkomna uppgifter och samtal med uppgiftslämnare och berörda elever framgår att deras uppfattning är att eleverna som blev avstängda från elevhemmen efter januariincidenten också blev avstängda från skolan och undervisningen under fyra dagar i och med att eleverna skickades hem av personal. Deras uppfattning är vidare att vårdnadshavare inte fick någon information om avstängning förrän eleverna redan var på väg hem från skolan. Detta framgår även av en mejlkonversation mellan vårdnadshavare och rektorn daterad dagen efter att eleverna blivit avstängda från elevhemmen. Av mejlkonversationen framgår, som respons på vårdnadshavarnas inläggningar angående information samt att eleverna inte får undervisning, att rektorn och ledningsgruppen vid Lundsberg beklagar om vårdnadshavarna har upplevt kommunikationen som bristfällig och att ledning och elevhemsledning har jobbat efter en prioritetsordning för hur de kommunicerat med berörda. Vidare framgår det av rektorns och ledningens svar att eleverna är välkomna till skolan

efterföljande vecka. Rektorn uppger däremot i intervju att anledningen till att eleverna inte var i skolan var en överenskommelse mellan rektorn, elever och vårdnadshavare för att skydda eleverna mot eventuella repressalier. Rektorn har inte fattat något formellt beslut om avstängning från skolan utan det handlar enligt rektorn om en muntlig överenskommelse med vårdnadshavare och elever om att de inte skulle gå i skolan dessa dagar.

Av intervju med rektorn framkommer vidare att när eleverna kom tillbaka till skolan fick de undervisning i en annan byggnad än övriga elever under några dagar och att skälet till det återigen var för att skydda dessa elever från kränkningar och repressalier. Rektorn uppger att detta är normala åtgärder som genomförs på alla skolor och att det inte är ett beslut om tillfällig placering, därför har rektorn inte upprättat något beslut om tillfällig omplacering.

Huvudmannens yttrande

Huvudmannen har i samband med kommunikering av Skolinspektionens tjänsteanteckning den 28 april 2025 inkommit med ett yttrande där rektorn, utifrån skrivningarna i tjänsteanteckningen, förtydligar de utsagor som lämnats vid gjorda intervjuer och som framgår av tjänsteanteckningen. Av huvudmannens yttrande framgår bland annat följande:

Avseende att eleverna fick undervisningen i en annan byggnad än övriga elever hänvisar rektorn till 2 kap. 10 § skollagen som anger att "rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar". Eleverna sattes i en annan byggnad från övriga elever för att ge dem en chans att ta igen eventuell förlorad undervisning från när de blev avstängda från elevhemmet och därmed var hemma istället för på skolan.

Rättslig reglering

Tillfällig omplacering

Av skollagen framgår att i grundskolan och gymnasieskolan får rektorn besluta att en elev ska följa undervisningen i en annan undervisningsgrupp än den eleven annars hör till eller undervisas på annan plats inom samma skolenhet om åtgärderna som gjorts efter en sådan utredning som avses i 9 § första stycket inte varit tillräckliga eller om det annars är nödvändigt för att tillförsäkra de andra eleverna trygghet och studiero.

Ett beslut enligt första stycket får innebära att eleven ges enskild undervisning eller undervisning i en särskild undervisningsgrupp enligt 3 kap. 11 §. De förutsättningar som anges i 3 kap. för sådan undervisning behöver inte vara uppfyllda inför ett sådant beslut.

Om åtgärder enligt 12 § inte är tillräckligt ingripande för att tillförsäkra andra elever trygghet och studiero eller inte är möjliga att genomföra, får rektorn besluta att en elev tillfälligt ska ges undervisning vid en annan skolenhet eller på en annan plats inom huvudmannens organisation.

Innan rektorn fattar ett beslut som innebär undervisning i en annan undervisningsgrupp ska rektorn bedöma hur åtgärden kan påverka övriga elevers utbildning i den gruppen.

Elevens vårdnadshavare ska informeras om rektorns beslut.

En åtgärd som rektorn vidtagit med stöd av första stycket får inte gälla för en längre tid än fyra veckor. (5 kap. 12 och 13 §§ skollagen)

Avstängning

Av skollagen framgår att i gymnasieskolan får huvudmannen eller rektorn besluta att stänga av en elev helt eller delvis om

1. eleven agerar på ett sådant sätt att andra elevers eller personals säkerhet bedöms vara hotad,
2. eleven med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av elevens måluppfyllelse och kunskaper,
3. eleven stör eller hindrar utbildningens bedrivande,
4. eleven utsätter någon annan elev eller av utbildningen berörd person för kränkande behandling,
5. eleven kan antas ha begått en brottslig handling inom skolans område, eller
6. elevens uppförande på annat sätt inverkar negativt på övriga elevers trygghet och studiero.

Huvudmannen eller rektorn får besluta att ett beslut om avstängning ska gälla omedelbart.

En förutsättning för avstängning enligt första stycket 3, 4 eller 6 är att syftet med andra åtgärder inte har uppnåtts.

Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut enligt denna paragraf. (5 kap. 17 § skollagen)

Av skollagen framgår vidare att innan huvudmannen eller rektorn beslutar om avstängning enligt 17 § ska eleven och elevens vårdnadshavare beredas tillfälle att yttra sig.

Rektorn ska informera huvudmannen när han eller hon har fattat ett beslut om avstängning enligt 17 §. (5 kap. 21§ 1 och 2 stycket skollagen)

Allmänt om disciplinära åtgärder

Av skollagen framgår bland annat att om en åtgärd vidtagits enligt 12, 13, 17, eller 21 § ska den dokumenteras skriftligt av den som genomfört åtgärden. (5 kap. 24 § skollagen)

Av skollagen framgår att i ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild enligt denna lag hos en enskild huvudman tillämpas vissa angivna bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900). (29 kap. 10 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionens bedömning omfattar endast avstängning och tillfällig omplacering inom skolverksamheten. Avstängning från elevhemmen faller utanför Skolinspektionens tillsynsansvar.

Det är ostridigt att fem elever i samband med att de stängts av från elevhemmen varit borta från skolan och undervisningen i fyra dagar. Rektorn ger dock en annan utsaga om grunden för detta än övriga uppgiftslämnare. Skolinspektionens samlade bedömning är att följden av skolans agerande och hantering i samband med avstängningen från elevhemmen är att eleverna också får anses ha stängts av från undervisningen i fyra dagar utan att något beslut om avstängning har fattats.

Avseende att eleverna sedan fick undervisning i en annan byggnad än övriga elever under några dagar gör Skolinspektionen bedömningen att det utgör en tillfällig omplacering i skollagens mening.

Det är tydligt reglerat i skollagen under vilka förutsättningar avstängning respektive tillfällig omplacering får ske och hur sådana beslut ska fattas och dokumenteras. Rektorn eller huvudmannen har inte upprättat något skriftligt beslut om vare sig avstängningen från skolan eller den tillfälliga omplaceringen. Vårdnadshavare har vidare inte beretts tillfälle att yttra sig innan avstängningen. Utan att ta ställning till om det funnits grund för beslut om avstängning konstaterar Skolinspektionen att faktumet att något skriftligt beslut inte har fattats har fått till följd bland annat att elever och vårdnadshavare inte underrättats om möjligheten att överklaga besluten. Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Stiftelsen Lundsbergs skola inte uppfyller skollagens krav såvitt avser hanteringen av avstängning respektive tillfällig omplacering.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som

följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Stiftelsen Lundsbergs skolas verksamhet uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att anmäla all förekomst av kränkande behandling till rektorn, elevers medverkan i planen mot kränkande behandling samt att beslut om tillfällig omplacering och avstängning inom skolverksamheten fattas i enlighet med författningarnas krav. Det finns därför skäl att förelägga Stiftelsen Lundsbergs skola att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

X Alexander Aleryd

Beslutsfattare
Signerat av: Alexander Aleryd

X Gerda Moulis

Föredragande
Signerat av: Gerda Moulis